

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. birželio 5 d.*

„SESV 101 straipsnis — Šiuo straipsniu draudžiamo kartelio padarytos žalos atlyginimas — Žala, atsiradusi dėl didesnės kainos, kurią dėl draudžiamo kartelio taiko jame nedalyvaujanti įmonė („Umbrella pricing“) — Priežastinis ryšys“

Byloje C-557/12

dėl 2012 m. spalio 17 d. *Oberster Gerichtshof* (Austrija) sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2012 m. gruodžio 3 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Kone AG,

Otis GmbH,

Schindler Aufzüge und Fahrtreppen GmbH,

Schindler Liegenschaftsverwaltung GmbH,

ThyssenKrupp Aufzüge GmbH

prieš

ÖBB-Infrastruktur AG,

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz, teisėjai E. Juhász, A. Rosas (pranešėjas), D. Šváby ir C. Vajda,

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorius V. Tourrès, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2013 m. gruodžio 12 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Kone AG*, atstovaujamos *Rechtsanwalt* H. Wollmann,

— *Otis GmbH*, atstovaujamos *Rechtsanwälte* D. Hauck ir E. Hold,

* Proceso kalba: vokiečių.

- *Schindler Aufzüge und Fahrtreppen GmbH* ir *Schindler Liegenschaftsverwaltung GmbH*, atstovaujamų *Rechtsanwälte A. Traugott* ir *S. Riegler*,
- *ThyssenKrupp Aufzüge GmbH*, atstovaujamos *Rechtsanwälte A. Reidlinger*, *T. Kustor* ir *E. Rittenauer*,
- *ÖBB Infrastruktur AG*, atstovaujamos *Rechtsanwalt A. Egger*,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos *C. Pesendorfer*,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos *G. Palmieri*, padedamos *avvocato dello Stato P. Gentili*,
- Europos Komisijos, atstovaujamos *G. Meessen* ir *P. Van Nuffel*,

susipažinęs su 2014 m. sausio 30 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su EB 101 straipsnio išaiškinimu.
- 2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant *Kone AG* (toliau – *Kone*), *Otis GmbH* (toliau – *Otis*), *Schindler Aufzüge und Fahrtreppen GmbH* (toliau – *Schindler Aufzüge und Fahrtreppen*), *Schindler Liegenschaftsverwaltung GmbH* (toliau – *Schindler Liegenschaftsverwaltung*) ir *ThyssenKrupp Aufzüge GmbH* (toliau – *ThyssenKrupp Aufzüge*), t. y. įmonių, dalyvavusių karteliuose, susijusiuose su liftų ir eskalatorių įrengimu ir priežiūra keliose valstybėse narėse, ir *ÖBB-Infrastruktur AG* (toliau – *ÖBB-Infrastruktur*), t. y. *Österreichische Bundesbahnen* (Austrijos federalinis geležinkelis) dukterinės bendrovės ginčą dėl galimybės reikalauti atlyginti žalą, patirtą dėl didesnių kainų, kurios buvo nustatomos sudarant sutartis su šiais karteliais nepriklausančiomis įmonėmis.

Teisinis pagrindas

- 3 Austrijos civilinio kodekso (*Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*, toliau – ABGB) 1295 straipsnis suformuluotas taip:

„Kiekvienas asmuo turi teisę reikalauti atlyginti žalą, kurią jam padarė pažeidėjas dėl savo kaltės; žala gali kilti dėl sutartinio įsipareigojimo nesilaikymo arba nebūti susijusi su sutartimi.“
- 4 Pagal ABGB 1311 straipsnio antrą sakinį už žalą atsako asmuo, kuris „pažeidė teisės normą, skirtą keliui atsitiktinei žalai užkirsti“ („apsaugos teisės norma“).

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 5 Bent jau nuo devintojo dešimtmečio pradžios *Kone*, *Otis*, *Schindler Aufzüge und Fahrtreppen*, *Schindler Liegenschaftsverwaltung* ir *ThyssenKrupp Aufzüge*, siekdamos pasidalyti liftų ir eskalatorių rinką, plačiai taikė susitarimą keliose valstybėse narėse.
- 6 2007 m. vasario 21 d. Europos Komisija skyrė *Kone*, *Otis*, *Schindler Aufzüge und Fahrtreppen* ir *Schindler Liegenschaftsverwaltung* 992 mln. EUR baudą už dalyvavimą karteliuose, susijusiuose su liftų ir eskalatorių įrengimu ir priežiūra Belgijoje, Vokietijoje, Liuksemburge ir Nyderlanduose.

- 7 2008 m. spalio 8 d. sprendimu *Oberster Gerichtshof*, kaip aukštesnysis konkurencijos bylas nagrinėjantis teismas, paliko galioti 2007 m. gruodžio 14 d. *Kartellgericht* (konkurencijos bylų teismas) nutartį, ja buvo paskirtos baudos *Kone*, *Otis* ir *Schindler Aufzüge und Fahrtreppen*, taip pat kitoms dviem įmonėms. Kadangi *ThyssenKrupp Aufzüge* nusprendė teikti parodymus, kad būtų atleista nuo baudos ar ji būtų sumažinta, ši įmonė nedalyvavo kartelių byloje kaip atsakovė.
- 8 Pagrindinėje byloje nagrinėjamu karteliu (toliau – nagrinėjamasis kartelis) buvo siekta privilegijuotai įmonei užtikrinti didesnę kainą nei ta, kurią ji būtų galėjusi taikyti įprastomis konkurencijos sąlygomis. Taip buvo iškraipyta konkurencija ir pirmiausia kainų pokyčiai, atsirandantys įprastomis konkurencijos sąlygomis.
- 9 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, šio kartelio dalyviai bandė koordinuoti daugiau nei pusę naujų įrenginių rinkos visoje Austrijoje. Dėl daugiau nei pusės susijusių projektų sutartys buvo sudarytos bendru susitarimu, todėl bent dėl vieno trečdaliu rinkos buvo derinami veiksmai. Maždaug du trečdaliai projektų, dėl kurių buvo derinami veiksmai, buvo įvykdyti taip, kaip planuota. Vienu trečdaliu atvejų sutartys buvo sudaromos su trečiosiomis įmonėmis (karteliui nepriklausančiomis įmonėmis) arba kartelio dalyviu, kuris nesilaikė susitarto priskyrimo ir siūlė pirkti mažesnes kainomis. Nustatyta, kad projektai buvo skirstomi ir dvišaliu lygmeniu pagal bendrą susitarimą. Dėl nagrinėjamo kartelio dalyvių veiksmų rinkos kainos mažai pasikeitė, taip pat ir per paskutinius metus, buvusius iki 2004 m., o suinteresuotųjų asmenų rinkos dalys iš esmės liko tokios pačios.
- 10 Remdamasi „apsauginių kainų efektu“ („umbrella effect“) *ÖBB Infrastruktur* prašo įpareigoti kasatorės pagrindinėje byloje atlyginti 1 839 239,74 EUR įvertintą žalą, kurią ji patyrė nupirkusi iš trečiųjų įmonių, nedalyvavusių nagrinėjamame kartelyje, liftų ir eskalatorių už didesnę kainą nei ta, kuri būtų nustatyta nesant šio kartelio, nes šios trečiosios įmonės, pasinaudojusios šio kartelio egzistavimu, pakėlė savo kainas.
- 11 Pirmosios instancijos teismas atmetė *ÖBB Infrastruktur* prašymą, tačiau apeliacinis teismas jį patenkino.
- 12 *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas), į kurį kreipėsi kasatorės pagrindinėje byloje, kelia klausimą, kokiomis sąlygomis atsiranda kartelio dalyvių atsakomybė atsižvelgiant į SESV 101 straipsnį ir Teisingumo Teismo praktiką, pirmiausia į sprendimus *Courage ir Crehan* (C-453/99, EU:C:2001:465), *Manfredi ir kt.* (C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461) ir *Pfleiderer* (C-360/09, EU:C:2011:389).
- 13 Pagal Austrijos teismų praktiką asmuo, kuris kreipiasi dėl žalos atlyginimo deliktinės atsakomybės pagrindu, turi įrodyti tinkamą priežastinį ryšį ir neteisėtumo ryšį, t. y. apsaugos teisės normos pažeidimą, kaip tai suprantama pagal ABGB 1311 straipsnį.
- 14 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad, taikant tinkamo priežastinio ryšio sąvoką, pažeidėjas atsako už bet kokias pasekmes, įskaitant atsitiktinai atsiradusias, kurių jis galėjo tikėtis *in abstracto*, bet neatsako už netipines pasekmes. Pagal minėtą teismų praktiką, jei karteliui nepriklausanti įmonė pasinaudoja kainų skėčio efektu, nėra tinkamo priežastinio ryšio tarp kartelio ir galimos žalos pirkėjui, nes tai susiję su netiesiogine žala, t. y. su sprendimu, kurį karteliui nepriklausantis asmuo priėmė savarankiškai, vadovaudamasis savo samprotavimais apie valdymą, šalutiniu poveikiu. Manoma, kad tai, kokį poveikį konkurentui daro kartelio dalyvių paveikta situacija rinkoje, kokias iš to ekonominio pobūdžio išvadas jis daro savo įmonės ir produktų atžvilgiu ir kokius su įmonės valdymu ir pirmiausia kainų nustatymu susijusius sprendimus vėliau jis priima, labai priklauso nuo daugelio veiksnių, kurie neturi nieko bendra su šiuo karteliu.

- 15 Dėl neteisėtumo klausimo *Oberster Gerichtshof* nusprendė, kad, atsižvelgiant į normos apsaugos tikslo doktriną, padaryta turtinė žala turi būti atlyginama tik tuo atveju, jei žalos neteisėtumas kyla dėl sutartinių įsipareigojimų, absoliučių teisių arba apsaugos teisės normų pažeidimo. Taigi svarbu, ar norma, kurią pažeidė teisės pažeidėjas, siekiama apsaugoti žalą patyrusio asmens interesus. Taip nėra apsauginių kainų („umbrella pricing“) praktikos atveju, kai reikia paneigti neteisėtumo ryšį. Neteisėtai kartelio dalyvių veiksmais siekiama pakenkti tiems asmenims, kurie perka jų produkciją dirbtinai padidintomis kainomis. Apsauginių kainų efekto padaryta žala atsiranda tik dėl šiam karteliui nepriklausančio asmens sprendimo, priimto savarankiškai vadovaujantis savo samprotavimais apie valdymą, šalutinio poveikio.
- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad į klausimą, ar pagal Sąjungos teisės aktus dėl apsauginių kainų efekto atsiradusi žala turi būti atlyginta, ir Vokietijos, ir Austrijos doktrinos atsakoma labai priešaringai. Dėl ES teisės viršenybės prejudicinis klausimas šioje byloje labai svarbus, nes yra neaišku, ar paneigus teisę į žalos atlyginimą laikomasi Teisingumo Teismo nustatyto veiksmingumo principo.
- 17 Šiomis aplinkybėmis *Oberster Gerichtshof* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar SESV 101 straipsnį (EB 81 straipsnis, EB sutarties 85 straipsnis) reikia aiškinti taip, jog kiekvienas asmuo gali reikalauti, kad kartelio dalyviai taip pat atlygintų žalą, jam padarytą karteliui nepriklausančio asmens, kuris, pasinaudojęs didelėmis rinkos kainomis, pakelia savo produktų kainas labiau, nei jas būtų pakėlus nesant kartelio („umbrella-pricing“), todėl remiantis <...> Teisingumo Teismo nustatytu veiksmingumo principu reikia priimti palankų sprendimą pagal nacionalinę teisę?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 18 Kadangi EB 81 straipsnio, EB sutarties 85 straipsnio ir SESV 101 straipsnio turinys iš esmės sutampa, bus daroma nuoroda tik į šiuo metu galiojantį SESV 101 straipsnį.
- 19 Pateiktu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori išsiaiškinti, ar pagal SESV 101 straipsnį draudžiama taip aiškinti ir taikyti valstybės narės teisę, kad dėl teisinių priešasčių visiškai atmetama galimybė, jog karteliui priklausančios įmonės civiline tvarka atsako už žalą, atsiradusią dėl to, kad karteliui nepriklausanti įmonė, atsižvelgusi į šio kartelio veiksmus, nustato didesnes kainas nei tos, kurios būtų taikomos nesant kartelio.
- 20 Reikia priminti, kad pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį ir 102 straipsnį daromas tiesioginis poveikis asmenų santykiams ir teisės subjektams suteikiamoms teisėms, kurias nacionaliniai teismai turi saugoti (žr. Sprendimo *BRT et Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs*, 127/73, EU:C:1974:25, 16 punktą; Sprendimo *Courage et Crehan*, EU:C:2001:465, 23 punktą ir Sprendimo *Manfredi ir kt.*, EU:C:2006:461, 39 punktą).
- 21 Visas SESV 101 straipsnis ir pirmiausia jo 1 dalyje įtvirtintas draudimas taptų neveiksmingi, jei bet kuris asmuo negalėtų reikalauti atlyginti žalą, jam padarytą sutartimi ar veiksmais, kurie gali riboti arba iškraipyti konkurenciją (Sprendimo *Courage et Crehan*, EU:C:2001:465, 26 punktą; Sprendimo *Manfredi ir kt.*, EU:C:2006:461, 60 punktą; Sprendimo *Otis ir kt.*, C-199/11, EU:C:2012:684, 41 punktą ir Sprendimo *Donau Chemie ir kt.*, C-536/11, EU:C:2013:366, 21 punktą).
- 22 Taigi kiekvienas asmuo turi teisę reikalauti atlyginti patirtą žalą, jei tarp tokios žalos ir SESV 101 straipsniu draudžiamo susitarimo ar veiksmų yra priežastinis ryšys (Sprendimo *Manfredi ir kt.*, EU:C:2006:461, 61 punktą ir Sprendimo *Otis ir kt.*, EU:C:2012:684, 43 punktą).

- 23 Kiekvieno asmens teisė reikalauti atlyginti tokią žalą sustiprina Sąjungos konkurencijos taisyklių veikimą ir gali atgrasyti nuo dažnai slaptų susitarimų ar veiksmų, galinčių riboti ar iškraipyti konkurenciją, ir taip prisideda prie veiksmingos konkurencijos Europos Sąjungoje išlaikymo (Sprendimo *Courage et Crehan*, EU:C:2001:465, 27 punktą; Sprendimo *Manfredi ir kt.*, EU:C:2006:461, 91 punktą; Sprendimo *Pfleiderer*, EU:C:2011:389, 29 punktą ir Sprendimo *Donau Chemie ir kt.*, EU:C:2013:366, 23 punktą).
- 24 Nesant Bendrijos teisės nuostatų šioje srityje, kiekviena valstybė narė savo teisinėje sistemoje turi nustatyti teisės reikalauti atlyginti žalą, atsiradusią dėl SESV 101 straipsniu draudžiamo susitarimo ar veiksmų, įgyvendinimo taisyklės, įskaitant „priežastinio ryšio“ sąvokos taikymo taisykles, su sąlyga, kad bus laikomasi ekvivalentiškumo ir veiksmingumo principų (Sprendimo *Manfredi ir kt.*, EU:C:2006:461, 64 punktą).
- 25 Todėl ieškiniams, skirtiems dėl Sąjungos teisės tiesioginio veikimo kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, taikomos taisyklės neturi būti mažiau palankios už taisykles, taikomas panašioms ieškiniams pagal nacionalinę teisę (lygiavertiškumo principas), ir dėl jų naudojimas pagal Sąjungos teisę suteiktomis teisėmis neturi tapti praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) (žr. Sprendimo *Courage et Crehan*, EU:C:2001:465, 29 punktą; Sprendimo *Manfredi ir kt.*, EU:C:2006:461, 62 punktą; Sprendimo *Pfleiderer*, EU:C:2011:389, 24 punktą ir Sprendimo *Donau Chemie ir kt.*, EU:C:2013:366, 27 punktą).
- 26 Šiuo atžvilgiu ir, konkrečiai kalbant, konkurencijos srityje, šios taisyklės neturi daryti neigiamos įtakos SESV 101 ir 102 straipsnių taikymo veiksmingumui (žr. Sprendimo *VEBIC*, C-439/08, EU:C:2010:739, 57 punktą; Sprendimo *Pfleiderer*, EU:C:2011:389, 24 punktą ir Sprendimo *Donau Chemie ir kt.*, EU:C:2013:366, 27 punktą).
- 27 Pagrindinėje byloje *ÖBB Infrastruktur* nurodo, kad žalos, kurią ji patyrė, dalis atsirado dėl nagrinėjamojo kartelio, galėjusio išlaikyti tokią didelę rinkos kainą, kad konkurentai, kurie nebuvo šio kartelio nariai, taip pat galėjo pasinaudoti didesne rinkos kaina nei ta, kuri būtų buvusi nesant minėto kartelio, nesvarbu, ar tai susiję su pelno marža, ar tiesiog su išlikimo riba, jeigu jų išlaidų sistema buvo tokia, jog įprastomis konkurencijos sąlygomis jie galėjo būti pašalinti iš rinkos.
- 28 Suinteresuotieji asmenys, kurie Teisingumo Teismui pateikė savo pastabas, neginčija, kad toks apsauginės kainos („umbrella pricing“) reiškinys tam tikromis aplinkybėmis pripažįstamas vienu iš galimų kartelio padarinių. Atvirkščiai, kasatorės pagrindinėje byloje iš esmės ginčija galimybę aiškinti ES teisę taip, kad pagal ją yra patvirtinami apsauginių kainų efekto egzistavimu pagrįsti reikalavimai atlyginti nuostolius („umbrella claims“).
- 29 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad rinkos kaina yra vienas iš pagrindinių veiksnių, į kuriuos atsižvelgia įmonė nustatydamą kainą, už kurią ji parduoda prekes ar teikia paslaugas. Jei karteliui pavyksta išlaikyti dirbtinai dideles tam tikrų prekių kainas ir jei yra įvykdytos tam tikros rinkos sąlygos, pirmiausia susijusios su prekės pobūdžiu ar rinkos, kurią apima kartelis, dydžiu, negalima atmesti galimybės, kad šiam karteliui nepriklausanti įmonė konkurentė nuspręš nustatyti didesnę pasiūlymo kainą nei ta, kurią ji būtų pasirinkusi įprastomis konkurencijos sąlygomis, t. y. nesant tokio kartelio. Tokiomis aplinkybėmis, net jei pasiūlymo kainos nustatymas turi būti laikomas visiškai savarankišku sprendimu, priimtu kartelyje nedalyvaujančios įmonės, vis dėlto reikia konstatuoti, kad šis sprendimas galėjo būti priimtas atsižvelgiant į rinkos kainą, kuri dėl šio kartelio buvo iškraipyta, todėl prieštaravo konkurencijos taisyklėms.
- 30 Iš to darytina išvada, kad, priešingai, nei teigia *Schindler Aufzüge und Fahrtreppen* ir *Schindler Liegenschaftsverwaltung*, tai, jog karteliui nepriklausančios, tačiau naudos iš ekonominių sąlygų, susijusių su apsaugine kaina, gavusios įmonės klientas patiria žalą dėl didesnės pasiūlymo kainos nei ta, kuri būtų buvusi nesant šio kartelio, yra vienas iš galimų tokio kartelio padarinių, apie kurį negali nežinoti šio kartelio nariai.

- 31 Kalbant apie pagrindinėje byloje nagrinėjamus nacionalinės teisės aktus, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad Austrijos teisėje visiškai nėra numatyta teisė į žalos atlyginimą esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, nes laikoma, kad, nesant sutartinių santykių su kartelio nariu, priežastinis ryšys tarp patirtos žalos ir atitinkamo kartelio nutrūko dėl minėtam karteliui nepriklausančios, tačiau dėl pastarojo egzistavimo apsauginę kainą („umbrella pricing“) nustatiusios įmonės savarankiško sprendimo.
- 32 Žinoma, kaip nurodyta šio sprendimo 24 punkte, kiekviena valstybė narė savo teisinėje sistemoje iš principo turi nustatyti „priežastinio ryšio“ sąvokos taikymo taisykles. Tačiau iš Teisingumo Teismo praktikos, nurodytos šio sprendimo 26 punkte, matyti, kad šios nacionalinės taisyklės turi užtikrinti visišką Sąjungos konkurencijos teisės veiksmingumą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *VEBIC*, EU:C:2010:739, 63 punktą). Taigi nustatant šias taisykles reikia, konkrečiai kalbant, atsižvelgti į SESV 101 straipsniu siekiamą tikslą užtikrinti, kad būtų išlaikyta veiksminga ir neiškraipyta konkurencija vidaus rinkoje ir kainos, kurios nustatomos laisvos konkurencijos sąlygomis. Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas, kaip nurodyta šio sprendimo 22 punkte, nusprendė, kad pagal nacionalines taisykles turi būti pripažinta, jog kiekvienas asmuo turi teisę reikalauti atlyginti žalą.
- 33 Tačiau visiškam SESV 101 straipsnio veiksmingumui kiltų grėsmė, jei kiekvieno asmens teisė reikalauti atlyginti patirtą žalą pagal nacionalinės teisės aktus, visiškai ir nepaisant konkrečių bylos aplinkybių, priklausytų nuo tiesioginio priežastinio ryšio buvimo, atmetant galimybę šią teisę suteikti dėl aplinkybės, jog atitinkamas asmuo turėjo sutartinių santykių ne su kartelio nariu, o su šiam karteliui nepriklausančia įmone, kurios kainų politika vis dėlto yra kartelio, prisidėjusio prie konkurencingose rinkose nustatyto kainų formavimo mechanizmo iškraipymo, padarinys.
- 34 Todėl nuo apsauginės kainos („umbrella pricing“) nukentėjusiam asmeniui gali būti atlyginama žala, kurią jis patiria dėl kartelio narių, net ir neturėdamas sutartinių santykių su jais, jeigu nustatoma, kad toks kartelis, atsižvelgiant į bylos aplinkybes ir, be kita ko, atitinkamos rinkos ypatumus, galėjo lemti tai, jog savarankiškai veikiantys tretieji asmenys taiko apsauginę kainą, ir kad šių aplinkybių ir ypatumų negalėjo nežinoti minėto kartelio nariai. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar šios sąlygos yra įvykdytos.
- 35 *Kone* ir *Otis* teigia, kad ieškiniais dėl žalos, patirtos dėl pakeltų kainų, kurios yra apsauginės kainos buvimo pasekmė, atlyginimo yra reikalaujama atlyginti baudžiamojo pobūdžio nuostolius, nes dėl *ÖBB-Infrastruktur* patirtos žalos kasatorės pagrindinėje byloje nepraturtėjo. Tačiau reikia pažymėti, kad pagal deliktinės atsakomybės taisykles atlygintinos žalos dydis nepriklauso nuo pelno, kurį gavo tą žalą lėmusį pažeidimą padaręs asmuo.
- 36 *Kone* ir *Otis* taip pat nurodo, kad tokie nuostoliai gali atgrasyti atitinkamas įmones padėti konkurencijos institucijoms tirti bylas, o tai prieštarautų veiksmingumo principui. Tačiau reikia priminti, kad atleidimo nuo baudų ir baudų sumažinimo programa yra Komisijos programa, priimta Pranešimu dėl atleidimo nuo baudų ir baudų sumažinimo kartelių bylose (OL C 298, p 17), kuris neturi įstatymo galios ir nėra privalomas valstybėms narėms (Sprendimo *Pfleiderer*, EU:C:2011:389, 21 punktą). Todėl ši atleidimo nuo baudų ir baudų sumažinimo programa neatima iš asmenų teisės nacionaliniuose teismuose siekti dėl SESV 101 straipsnio pažeidimo atsiradusios žalos atlyginimo.
- 37 Atsižvelgiant į visus minėtus argumentus, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad SESV 101 straipsnis aiškintinas taip, kad pagal jį draudžiama taip aiškinti ir taikyti valstybės narės teisę, kad dėl teisinių priežasčių būtų visiškai atmesta galimybė, jog karteliui priklausančios įmonės civiline tvarka atsakytų už žalą, atsiradusią dėl to, kad karteliui nepriklausanti įmonė, atsižvelgusi į šio kartelio veiksmus, nustato didesnes kainas nei tos, kurios būtų taikomos nesant kartelio.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 38 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

SESV 101 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama taip aiškinti ir taikyti valstybės narės teisę, kad dėl teisinių priežasčių būtų visiškai atmesta galimybė, jog karteliui priklausančios įmonės civiline tvarka atsakytų už žalą, atsiradusią dėl to, kad karteliui nepriklausanti įmonė, atsižvelgusi į šio kartelio veiksmus, nustato didesnes kainas nei tos, kurios būtų taikomos nesant kartelio.

Parašai.